basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

# NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

## GRAAD 12

## REKENINGKUNDE V2

## NOVEMBER 2021

**PUNTE: 150**

**TYD: 2 uur**

**Hierdie vraestel bestaan uit 14 bladsye, 'n formuleblad en 'n 12 bladsy-antwoordeboek.**

Kopiereg voorbehou

HOU HIERDIE BLADSY OOP.

**INSTRUKSIES EN INLIGTING**

Lees die volgende instruksies aandagtig deur en volg dit noukeurig.

1. Beantwoord AL die vrae.

2. 'n Spesiale ANTWOORDEBOEK word verskaf waarin jy al die vrae moet beantwoord.

3. Toon AL die bewerkings om deelpunte te verdien.

4. Jy mag 'n nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.

5. Jy mag 'n donker potlood of blou/swart ink gebruik om die vrae te beantwoord.

6. Toon ALLE bewerkings tot EEN desimale punt, waar van toepassing.

7. Indien jy dit verkies, mag jy die Formuleblad met Finansiële Aanwysers wat aan die einde van hierdie vraestel aangeheg is, gebruik. Die gebruik van hierdie formuleblad is NIE verpligtend NIE.

8. Skryf netjies en leesbaar.

9. Gebruik die inligting in die tabel hieronder as 'n riglyn wanneer jy die vraestel beantwoord. Probeer om NIE daarvan af te wyk NIE.

| VRAAG | ONDERWERP | PUNTE | MINUTE |
|---|---|---|---|
| **1** | Debiteureversoening en Ouderdomsanalise | 30 | 25 |
| **2** | Kosterekeningkunde | 45 | 35 |
| **3** | Begrotings | 35 | 30 |
| **4** | Voorrade en Vaste Bates | 40 | 30 |
| **TOTAAL** | | **150** | **120** |

## VRAAG 1: DEBITEUREVERSOENING EN OUDERDOMSANALISE

**(30 punte; 25 minute)**

Zig Zag Handelaars verkoop damesklere op krediet. Debiteure word 'n kredietermyn van 30 dae toegelaat om hulle rekeninge te vereffen.

**GEVRA:**

1.1 Verskaf TWEE dokumente wat Zig Zag Handelaars van potensiële debiteure sal nodig hê voordat hulle toegelaat sal word om rekeninge oop te maak. (2)

1.2 **Verwys na Inligting A en B.**

Gebruik die tabel wat in die ANTWOORDEBOEK verskaf word om die volgende te bereken:

- Die korrekte eindsaldo van die Debiteurekontrolerekening op 30 September 2021. Dui veranderinge aan met '+' vir 'n toename, '–' vir 'n afname of '0' vir geen verandering nie. (9)

- Die korrekte bedrae verskuldig deur slegs die volgende debiteure:
  - A Barnes
  - C Davis
  - E Foley (9)

1.3 **Verwys na Inligting C.**

Verduidelik DRIE verskillende probleme wat deur die debiteure-ouderdomsanalise uitgelig word. Verskaf in ELKE geval die naam van die debiteur en/of die syfer(s). (6)

1.4 **Verwys na Inligting D.**

Verskaf TWEE punte om die interne ouditeur se kommer te ondersteun dat Susan se posbeskrywing tot moontlike bedrog kan lei. (4)

**INLIGTING:**

**A.** Saldo's op 30 September 2021 voordat foute en weglatings in Inligting B in berekening gebring word:

- Debiteurekontrolerekening: R228 000
- Uittreksel uit die debiteurelys:

| DEBITEURE | FOLIO | BEDRAG |
|---|---|---|
| A Barnes | D10 | R13 500 |
| C Davis | D23 | R25 000 |
| E Foley | D35 | R18 300 |

**B.** Die volgende foute en weglatings moet in berekening gebring word:

(i) 'n Faktuur vir R1 750 wat aan A Barnes uitgereik is, is nie in die boeke van Zig Zag Handelaars opgeteken nie.

(ii) 'n Direkte deposito van R2 500 deur E Foley is korrek in die joernaal aangeteken, maar foutiewelik in die rekening van E Foges ('n ander debiteur) in die Debiteuregrootboek opgeteken.

(iii) Die totaal van die Debiteurejoernaal, R62 500, is foutiewelik as R65 200 in die Debiteurekontrolerekening geboekstaaf.

(iv) Handelsware verkoop aan C Davis, R3 500, is as 'n terugsending van goedere hanteer, en in die Debiteure-afslagjoernaal geboekstaaf.

(v) R5 200, ontvang van D Klein, 'n debiteur wie se uitstaande saldo ses maande gelede afgeskryf is, is in die Kontantontvangste-joernaal as 'n ontvangste van 'n debiteur geboekstaaf.

(vi) Handelsware wat deur A Barnes teruggestuur is, is in die relevante joernaal as R250 in plaas van R700 geboekstaaf en dienooreenkomstig oorgeboek.

(vii) 'n EFO van R7 850, van E Foley ontvang as gedeeltelike betaling van sy rekening, is korrek in die toepaslike joernaal geboekstaaf, maar geen inskrywing is in die Debiteuregrootboek gemaak nie.

**C.** Die volgende ouderdomsanalise is op 30 September 2021 opgestel:

| DEBITEUR | KREDIET-LIMIET R | SALDO R | LOPEND R | 30 DAE R | 60 DAE R | MEER AS 90 DAE R |
|---|---|---|---|---|---|---|
| J Blom | 52 000 | 45 000 | 18 000 | 7 000 | 20 000 | |
| Z Phi | 22 000 | 29 000 | 3 000 | 26 000 | | |
| S Sah | 16 000 | 12 500 | 12 500 | | | |
| O Mach | 6 000 | 6 000 | 2 000 | | | 4 000 |
| Ander debiteure | | 146 300 | 55 244 | 48 192 | 30 148 | 12 716 |
| | | | | | | |
| **TOTALE** | | **R238 800** | **R90 744** | **R81 192** | **R50 148** | **R16 716** |
| | | **100%** | **38%** | **34%** | **21%** | **7%** |

**D.** Susan, 'n lid van die verkoopspersoneel, is ook verantwoordelik vir:

- Invordering van kontant by klante wat verkies om op dié manier te betaal
- Ontvangs van teruggestuurde goedere en die uitreik van kredietnotas aan klante wat goedere terugbring.

Die interne ouditeur is nie gelukkig met Susan se posbeskrywing nie aangesien hy voel dat dit moontlik bedrog tot gevolg kan hê, wat kan lei tot 'n verlies aan kontant en handelsvoorraad.

**30**

## VRAAG 2: KOSTEREKENINGKUNDE (45 punte; 35 minute)

### 2.1 PRUDY VERVAARDIGERS

Die inligting het betrekking op die finansiële jaar geëindig 28 Februarie 2021. Die onderneming vervaardig 'n reissak in een styl. Die eienaar is Prudy Sithole.

**GEVRA:**

Voltooi die volgende vir die jaar geëindig 28 Februarie 2021:

2.1.1 Produksiekostestaat (10)

2.1.2 Verkorte Staat van Omvattende Inkomste (Inkomstestaat) (11)

**INLIGTING:**

**A. Voorraadsaldo's:**

| | **28 Februarie 2021** | **1 Maart 2020** |
|---|---|---|
| Klaarproduktevoorraad | R96 000 | R72 000 |

Daar is geen goedere-in-bewerking aan die begin of einde van die jaar nie.

**B.** Grondstof aan die fabriek vir produksie uitgereik, R1 494 000.

**C. Produksielone:**

Inligting onttrek uit die produksielone-rekords:

| **NETTO LONE AAN DIE PRODUKSIEWERKERS BETAAL** | **TOTALE AFTREKKINGS** |
|---|---|
| R647 400 | 22% van bruto lone |

**D. Die boekhouer het die volgende koste bereken vir die jaar geëindig 28 Februarie 2021:**

| | |
|---|---|
| Fabrieksbokoste | R520 280 |
| Verkoops- en verspreidingskoste | R224 960 |
| Administrasiekoste | R187 760 |

Hulle het ontdek dat sy nie die volgende in berekening gebring het nie:

- Die telefoonrekening van R22 400 is foutiewelik na die fabrieksbokoste oorgeboek. Hierdie uitgawe het op die kantoor betrekking.
- Die volle bedrag vir huuruitgawe, R98 400, is na die fabrieksbokoste oorgeboek. Hierdie uitgawe moes in die verhouding 7 **:** 2 **:** 1 tussen die fabrieks-, verkoops- en administrasie-afdelings verdeel geword het.
- Die versekeringuitgawe van R26 400 is foutiewelik gelykop tussen die fabrieksbokoste en verkoopsafdeling verdeel. 60% van hierdie uitgawe het op die fabriek betrekking en die res is op die verkoopsafdeling van toepassing.

**E. Verkope:**

Totale verkope vir die jaar beloop R4 433 600.

## 2.2 BEHEER VAN GRONDSTOF

Nadat die state in VRAAG 2.1 voltooi is, vermoed die interne ouditeur van Prudy Vervaardigers dat die grondstof (materiaal) nie in die stoorkamer en die fabriek goed beheer word nie.

2.2.1 Bereken:

- Die meter materiaal wat uit die stoorkamer vermis word
- Die meter materiaal wat in die fabriek vermors word

Behalwe die installering van kameras, verskaf 'n spesifieke strategie om interne beheer in die stoorkamer en fabriek te verbeter. Noem in ELKE geval 'n ander punt. (6)

2.2.2 Bereken die totale koste van materiaal wat verlore en vermors is en verduidelik hoe hierdie verlies wat in die state in VRAAG 2.1 genoem word, getoon moet word. (3)

**INLIGTING:**

**A. Grondstof (materiaal):**

Materiaal wat vir produksie gebruik word, word vanaf die stoorkamer aan die fabriek uitgereik soos benodig. Die rekord van materiaal is soos volg:

| | **METER** | **TOTALE BEDRAG** |
|---|---|---|
| Grondstof aan fabriek uitgereik | 12 450 | R1 494 000 |
| Saldo op 1 Maart 2020 | 2 700 | 324 000 |
| Aankope van materiaal gedurende die jaar | 10 800 | 1 296 000 |
| Saldo op 28 Februarie 2021 | 850 | 102 000 |

**B. Addisionele inligting:**

- Materiaal word aangekoop teen 'n vaste kosprys van R120 per meter.
- Dit neem 1,5 meter materiaal om een reissak te maak.
- 7 800 sakke is gedurende die finansiële jaar vervaardig.

## 2.3 ROSEMARY SE SPEELGOEDFABRIEK

Hierdie fabriek vervaardig speelgoedteddiebere. Daar is geen goedere-in-bewerking-voorraad aan die begin of einde van elke jaar nie. Die finansiële jaar eindig op 31 Desember.

Rosemary het besluit om die probleem van lae winste wat in 2020 behaal is, op te los deur 'n paar veranderinge aan te bring om verkope en produksie te verbeter.

**GEVRA:**

2.3.1 Verskaf 'n berekening om te bevestig dat die gelykbreekpunt vir die 2021 finansiële jaar korrek is. (3)

2.3.2 Verduidelik waarom Rosemary met die produksievlakke, verkope en gelykbreekpunt tevrede is. Haal syfers aan. (4)

2.3.3 Verduidelik aan Rosemary waarom die vaste koste per eenheid van R56,00 tot R45,71 verminder het. (2)

2.3.4 Rosemary het doelbewuste besluite geneem rakende die veranderlike koste om die onderneming te verbeter.

Verduidelik die besluite wat sy oor hierdie koste kon geneem het en hoe dit 'n positiewe uitwerking op die onderneming kon gehad het. Haal syfers aan. (6)

**INLIGTING:**

| | 31 DESEMBER 2021 | | 31 DESEMBER 2020 | |
|---|---|---|---|---|
| | **BEDRAG<br>R** | **EENHEIDS-KOSTE<br>R** | **BEDRAG<br>R** | **EENHEIDS-KOSTE<br>R** |
| Direkte materiaalkoste | 490 000 | 100,00 | 320 000 | 80,00 |
| Direkte arbeidskoste | 274 400 | 56,00 | 288 000 | 72,00 |
| Verkoop- en verspreidingskoste | 176 400 | 36,00 | 96 000 | 24,00 |
| **VERANDERLIKE KOSTE** | **940 800** | **192,00** | **704 000** | **176,00** |
| Fabrieksbokoste | 160 000 | 32,65 | 160 000 | 40,00 |
| Administrasiekoste | 64 000 | 13,06 | 64 000 | 16,00 |
| **VASTE KOSTE** | **224 000** | **45,71** | **224 000** | **56,00** |
| | | | | |
| Verkoopsprys per eenheid | R255 | | R240 | |
| | | | | |
| Eenhede geproduseer en verkoop | 4 900 eenhede | | 4 000 eenhede | |
| Gelykbreekpunt | 3 556 eenhede | | 3 500 eenhede | |

**45**

HOU HIERDIE BLADSY OOP.

Kopiereg voorbehou 

**VRAAG 3: BEGROTINGS** **(35 punte; 30 minute)**

Shepstone Handelaars verkoop huishoudelike toebehore vir kontant en op krediet. Hulle vra ook 'n bedrag om toebehore te herstel, maar slegs vir kontant. Brian Johns is die eienaar van die onderneming. Die inligting het betrekking op die begrotingstydperk November 2021 tot Januarie 2022.

**GEVRA:**

3.1 Bereken die bedrae aangedui deur **(a)**–**(c)** op die Debiteure-invorderingskedule wat in die ANTWOORDEBOEK verskaf is. (6)

3.2 Bereken die bedrae aangedui deur **(a)**–**(c)** op die Kontantbegroting wat in Inligting F verskaf is. (9)

3.3 **Werkslading van werknemers: Verwys na Inligting G.**

Brian is bekommerd oor die werkslading van sy personeel. Hy beplan om die verkoopspersoneel met een persoon te verminder. Die ander verkoopspersoneellede is nie met hierdie plan gelukkig nie.

- Verskaf TWEE punte wat Brian aan sy verkoopspersoneel kan verduidelik om sy plan te regverdig. Haal syfers aan. (4)
- Verduidelik waarom die herstelpersoneellede nie met hulle werklas tevrede is nie. Haal syfers aan. (3)
- Watter voorstelle kan jy aanbied om die probleem van die werklas van personeel op te los? Verskaf TWEE punte. (4)

3.4 **Verkoopsneigings: Verwys na Inligting G.**

Lewer kommentaar op die kontant- en kredietverkoopsyfers vir November 2021. Verduidelik waarom Brian bekommerd is. Haal syfers aan. (3)

3.5 **Afwykings:** Die begrote en werklike syfers vir November 2021 word verskaf.

Lewer kommentaar op die beheer van brandstof vir die afleweringsvoertuig en die verbruiksgoedere wat vir herstelwerk gebruik is. Haal syfers aan.

| | BEGROOT R | WERKLIK R | AFWYKING |
|---|---|---|---|
| Verkope | 798 000 | 707 000 | – 91 000 |
| Fooi-inkomste | 32 000 | 66 000 | + 34 000 |
| Brandstof vir afleweringsvoertuig in bruikhuur | 20 800 | 19 900 | – 900 |
| Verbruiksgoedere vir herstelwerk | 8 000 | 12 100 | + 4 100 |

(6)

**INLIGTING:**

**A. Verkope en koste van verkope:**

| | September 2021 | Oktober 2021 | November 2021 | Desember 2021 | Januarie 2022 |
|---|---|---|---|---|---|
| Totale verkope | R735 000 | R770 000 | R798 000 | R910 000 | R882 000 |
| Koste van verkope | R420 000 | R440 000 | R456 000 | R520 000 | R504 000 |

**B. Kredietverkope:** 40% van totale verkope is op krediet.

**C. Debiteure betaal volgens die volgende neiging:**

- 30% betaal in die maand van verkope en ontvang 'n 5%-korting.
- 45% betaal in die maand wat volg op die maand van verkope.
- 22% betaal in die tweede maand wat volg op die maand van verkope.

Oninbare skulde word in die derde maand in berekening gebring.

**D. Aankope en betaling aan krediteure:**

- 80% van die voorraad word op krediet aangekoop.
- Voorraad wat verkoop is, word in die maand van verkope vervang.
- Krediteure word twee maande na die aankoopmaand betaal.

**E. Inligting oor spesifieke items uit die Kontantbegroting:**

- Huurinkomste sal met ingang van 1 Januarie 2022 met 9% p.j. verhoog word.
- Shepstone Handelaars onderneem gedurende Desember elke jaar spesiale en uitgebreide skoonmaak en reiniging. Die uitwerking hiervan is 'n toename in die skoonmaakdienstebegroting met 65%, slegs in Desember. Die normale maandelikse fooi sal na verwagting van 1 Januarie 2022 met 5% p.j. verhoog.

**F. Uittreksel uit die Kontantbegroting:**

| **ONTVANGSTE** | **Des. 2021** | **Jan. 2022** |
|---|---|---|
| Kontantverkope | R546 000 | R529 200 |
| Fooi-inkomste (herstelwerk) | 38 400 | 52 200 |
| Huurinkomste | **(a)** | 20 056 |
| **BETALINGS** | | |
| Kontantaankope | 104 000 | 100 800 |
| Betalings aan krediteure | 352 000 | **(b)** |
| Verbruiksgoedere (herstelwerk) | 9 600 | 13 050 |
| Brandstof | 21 840 | 23 930 |
| Skoonmaakdienste | 15 510 | **(c)** |
| Salarisse aan verkoopspersoneel | 82 000 | 87 330 |
| Lone aan herstelwerkpersoneel | 11 000 | 11 715 |
| Advertensies | 36 400 | 35 280 |

**G. Inligting vir November 2021:**

| | | |
|---|---|---|
| Getal verkoopspersoneel, die drywer ingesluit | 5 | |
| Getal herstelwerkpersoneellede | 2 | |
| | **BEGROOT** | **WERKLIK** |
| Getal klante: Verkope | 230 | 175 |
| Getal klante: Herstelwerk | 70 | 136 |
| Totale verkope | R798 000 | R707 000 |
| Kontantverkope | 478 800 | 142 000 |
| Kredietverkope | 319 200 | 565 000 |
| Bruto wins | 342 000 | 303 000 |
| Fooi-inkomste (slegs kontant) | 32 000 | 66 000 |
| Salarisse: Verkoopspersoneel | 82 000 | 82 000 |
| Lone: Herstelwerkpersoneel | 11 000 | 11 000 |

**35**

## VRAAG 4: VOORRADE EN VASTE BATES (40 punte; 30 minute)

4.1 **VOORRADE**

Justime Footwear (Edms.) Bpk. verkoop een soort hardloopskoene. Die onderneming gebruik die geweegdegemiddelde-metode om hierdie skoene te waardeer. Die periodieke voorraadstelsel word gebruik.

**GEVRA:**

Bereken die volgende op 28 Februarie 2021, die finansiële jaareinde:

4.1.1 Waarde van die eindvoorraad (7)

4.1.2 Voorraadomsetsnelheid (4)

**INLIGTING:**

Die volgende inligting het op die hardloopskoene betrekking.

**A. Saldo's:**

| DATUM | HOEVEELHEID (PARE) | TOTALE WAARDE (VRAGGELD INGESLUIT) |
|---|---|---|
| 1 Maart 2020 | 206 | R101 090 |
| 28 Februarie 2021 | 420 | **?** |

**B. Aankope gedurende die jaar:**

| | GETAL ITEMS | KOSPRYS PER ITEM | TOTALE BEDRAG |
|---|---|---|---|
| **Aankope** | **2 490** | | **R2 236 700** |
| 15 April 2020 | 560 | R820 | R459 200 |
| 20 September 2020 | 1 120 | R900 | R1 008 000 |
| 5 Januarie 2021 | 810 | R950 | R769 500 |

**C. Vraggeld op aankope:**

'n Vaste koste van R25 per eenheid word vir elke paar hardloopskoene wat by die winkel afgelewer word, betaal. Hierdie tarief was gedurende die finansiële jaar onveranderd. Dit word nie hierbo ingesluit nie.

**D. Terugsendings:**

60 paar hardloopskoene uit die aankope vir September 2020 is teruggestuur. 'n Terugbetaling van die kosprys is van die verskaffer ontvang. Die vraggeld op aankope is nie terugbetaal nie.

**E. Verkope:**

2 216 eenhede is teen R1 400 elk verkoop, R3 102 400.

**LET WEL:** Daar was geen gesteelde items nie.

4.1.3 Justime (Edms.) Bpk. dryf handel in drie soorte skoene. Die tabel hieronder dui die algehele prestasie vir die jaar aan.

Die direkteure is tevrede met die bestuur van die hardloopskoene, maar nie met die stewels en sandale nie:

- Die stewels word ingevoer en Justime (Edms.) Bpk. is die enigste onderneming in die dorp wat hierdie stewels verkoop.
- Die sandale word plaaslik gemaak en alle mededingers verkoop hulle teen R480 elk.

Lewer kommentaar op die voorraadomsetsnelhede vir stewels en sandale en identifiseer die groot probleem met betrekking tot ELKE produk. Haal syfers aan.

| | **HARDLOOP-SKOENE** | **STEWELS** | **SANDALE** |
|---|---|---|---|
| Winsopslag-% | 57,3% | 80% | $33^{1}/_{3}$% |
| Verkoopprys | R1 400 | R2 900 | R480 |
| Gemiddelde kosprys | R890 | R1 610 | R360 |
| Bruto wins per paar | R510 | R1 290 | R120 |
| Totale bruto wins | R1 130 160 | R1 122 300 | R1 368 000 |
| Bestellings van klante ontvang | 2 216 paar | 870 paar | 15 000 paar |
| Verkope | 2 216 paar | 870 paar | 11 400 paar |
| Items voorhande teen jaareinde | 420 paar | 440 paar | 150 paar |
| Voorraad voorhande teen jaareinde | **?** | R708 400 | R54 000 |
| Voorraadomsetsnelheid | **?** | 2 keer | 76 keer |

(6)

4.2 **VASTE BATES**

Die volgende inligting het betrekking op die vaste/tasbare bates van Justime Footwear (Edms.) Bpk. Die finansiële jaar eindig op 28 Februarie 2021.

**GEVRA:**

4.2.1 Noem DRIE punte van goeie interne kontrole oor roerende vaste bates. (3)

4.2.2 **Verwys na Inligting A en B.**

Bereken die kosprys van grond en geboue wat op 31 Augustus 2020 gekoop is. (3)

4.2.3 **Verwys na Inligting A en C.**

Bereken waardevermindering op die voertuig vir die jaar geëindig 28 Februarie 2021. (2)

4.2.4 **Verwys na Inligting A en D.**

Die onderneming verminder toerusting teen 30% p.j. volgens die verminderdesaldo-metode. Hulle het op 30 November 2020 besluit om 'n fotostaatmasjien vir 'n nuwe model in te ruil.

- Bereken die verlies op die fotostaatmasjien wat op 30 November 2020 ingeruil is. (6)
- Bereken waardevermindering op die nuwe fotostaatmasjien en op die oorblywende ou toerusting vir die jaar geëindig 28 Februarie 2021. (7)

4.2.5 Die HUB voel dat die grond en geboue ten minste R10 000 000 werd is en wil die syfer in die Staat van Finansiële Posisie (Balansstaat) dienooreenkomstig aanpas. Verduidelik waarom die ouditeur NIE saamstem NIE. (2)

**INLIGTING:**

**A. Uittreksel uit die Proefbalanse op 28 Februarie:**

| | 2021<br>R | 2020<br>R |
|---|---|---|
| **Balansstaatrekeninge-afdeling** | | |
| Grond en geboue | 6 250 000 | 5 500 000 |
| Voertuig | 480 000 | 480 000 |
| Opgehoopte waardevermindering op voertuie | **?** | 450 000 |
| Toerusting | 2 190 000 | 2 100 000 |
| Opgehoopte waardevermindering op toerusting | **?** | 1 440 000 |

**B. Grond en geboue:**

Glamour Konstruksie het op 31 Augustus 2020, nadat die nuwe stoorfasiliteite voltooi is, 'n faktuur verskaf. Die volle faktuurbedrag is betaal en teen grond en geboue gedebiteer. Die ouditeur het egter gevind dat herstelwerk aan die ou stoorkamer, R60 000, by die faktuur ingesluit is. Dit is nie reggestel nie.

**C. Voertuie:**

Die maatskappy het slegs een voertuig. Die waardeverminderingskoers is 25% p.j. op kosprys.

**D. Toerusting:**

'n Fotostaatmasjien is op 30 November 2020 vir R88 000 vir 'n beter model ingeruil. Die kosprys van die nuwe model wat op 1 Desember 2020 afgelewer is, was R410 000. Die vastebate-register het die volgende getoon:

**Vastebate-register:**

| | | |
|---|---|---|
| **Kategorie:** | Fotostaatmasjien | |
| **Model:** | Clearfont X23 | |
| **Datum aangekoop:** | 1 Maart 2019 | |
| **Kosprys:** | R320 000 | |
| **Waardevermindering-koers:** | 30% op verminderdesaldo-metode | |
| **Datum** | **Waardevermindering** | **Drawaarde** |
| 28 Februarie 2020 | R96 000 | R224 000 |
| 30 November 2020 | **?** | **?** |

**40**

**TOTAAL: 150**

| GRAAD 12 REKENINGKUNDE-FORMULEBLAD MET FINANSIËLE AANWYSERS | |
|---|---|
| $\frac{\text{Bruto wins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$ | $\frac{\text{Bruto wins}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{100}{1}$ |
| $\frac{\text{Netto wins voor belasting}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$ | $\frac{\text{Netto wins na belasting}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$ |
| $\frac{\text{Bedryfsuitgawes}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$ | $\frac{\text{Bedryfswins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$ |
| Totale bates **:** Totale laste | Bedryfsbates **:** Bedryfslaste |
| (Bedryfsbates – Voorraad) **:** Bedryfslaste | Niebedryfslaste **:** Aandeelhouersbelang |
| (Handel & ander ontvangbare bedrae + Kontant & kontantekwivalente) **:** Bedryfslaste | |
| $\frac{\text{Gemiddelde handelsvoorraad}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{365}{1}$ | $\frac{\text{Koste van verkope}}{\text{Gemiddelde handelsvoorraad}}$ |
| $\frac{\text{Gemiddelde debiteure}}{\text{Kredietverkope}} \times \frac{365}{1}$ | $\frac{\text{Gemiddelde krediteure}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{365}{1}$ |
| $\frac{\text{Netto inkomste na belasting}}{\text{Gemiddelde aandeelhouersbelang}} \times \frac{100}{1}$ | $\frac{\text{Netto inkomste na belasting}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$ (*Sien nota hieronder) |
| $\frac{\text{Netto inkomste voor belasting + Rente op lenings}}{\text{Gemiddelde aandeelhouersbelang + Gemiddelde niebedryfslaste}} \times \frac{100}{1}$ | |
| $\frac{\text{Aandeelhouersbelang}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$ | $\frac{\text{Dividende vir die jaar}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$ |
| $\frac{\text{Tussentydse dividende}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$ | $\frac{\text{Finale dividende}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$ |
| $\frac{\text{Dividende per aandeel}}{\text{Verdienste per aandeel}} \times \frac{100}{1}$ | $\frac{\text{Dividende vir die jaar}}{\text{Netto inkomste na belasting}} \times \frac{100}{1}$ |
| $\frac{\text{Totale vaste koste}}{\text{Verkoopprys per eenheid – Veranderlike koste per eenheid}}$ | |

**LET WEL:**

* In hierdie geval, indien daar gedurende 'n finansiële jaar 'n verandering in die aantal uitgereikte aandele is, word die geweegdegemiddelde-getal aandele in die praktyk gebruik.

Kopiereg voorbehou

PLAKKER

**SENTRUMNOMMER**

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | | | |

**EKSAMENNOMMER**

| | | | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | | | | | | | | |

# NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

# REKENINGKUNDE V2

# GRAAD 12

# NOVEMBER 2021

## *SPESIALE ANTWOORDEBOEK*

| VRAAG | PUNTE | PARAAF | MOD. |
|---|---|---|---|
| 1 | | | |
| 2 | | | |
| 3 | | | |
| 4 | | | |
| TOTAAL | | | |

**Hierdie antwoordeboek bestaan uit 12 bladsye.**

Kopiereg voorbehou

## VRAAG 1

**1.1** **Verskaf TWEE dokumente wat Zig Zag Handelaars van potensiële debiteure sal nodig hê voordat hulle toegelaat sal word om rekeninge oop te maak.**

**2**

**1.2** **Verwys na Inligting A en B.**

**Bereken: Korrekte eindsaldo van die Debiteurekontrolerekening op 30 September 2021. Dui veranderinge aan met '+' vir 'n toename, '–' vir 'n afname of '0' vir geen verandering nie.**

| VOORLOPIGE SALDO | 228 000 |
|---|---|
| (i) | |
| (ii) | |
| (iii) | |
| (iv) | |
| (v) | |
| (vi) | |
| (vii) | |
| | |

**9**

**Bereken: Korrekte bedrae verskuldig deur slegs die volgende debiteure.**

| DEBITEUR | BEWERKINGS | ANTWOORD |
|---|---|---|
| A Barnes | (13 500 | |
| C Davis | (25 000 | |
| E Foley | (18 300 | |

**9**

**1.3 Verwys na Inligting C.**

| **Verduidelik DRIE verskillende probleme wat deur die debiteure-ouderdomsanalise uitgelig word. Verskaf in ELKE geval die naam van die debiteur en/of die syfer(s).** | |
|---|---|
| **PROBLEEM** | **NAAM VAN DEBITEUR MET SYFERS** |
| | |
| | |
| | |

| |
|---|
| |
| **6** |

**1.4 Verwys na Inligting D.**

| **Verskaf TWEE punte om die interne ouditeur se kommer te ondersteun dat Susan se posbeskrywing tot moontlike bedrog kan lei.** |
|---|
| |

| |
|---|
| |
| **4** |

| **TOTALE PUNTE** |
|---|
| |
| **30** |

## VRAAG 2

### 2.1 PRUDY VERVAARDIGERS

### 2.1.1 PRODUKSIEKOSTESTAAT VIR DIE JAAR GEËINDIG 28 FEBRUARIE 2021

| | |
|---|---|
| **Direkte materiaalkoste** | **1 494 000** |
| | |
| **Primêre koste** | |
| **Fabrieksbokoste**<br>**520 280** | |
| **Koste van produksie van klaarprodukte** | |

**10**

### 2.1.2 VERKORTE STAAT VAN OMVATTENDE INKOMSTE (INKOMSTESTAAT) VIR DIE JAAR GEËINDIG 28 FEBRUARIE 2021

| | |
|---|---|
| **Verkope** | **4 433 600** |
| **Koste van verkope** | |
| **Bruto wins** | |
| **Ander uitgawes** | |
| **Verkoop en verspreidingskoste**<br>**224 960** | |
| **Administrasiekoste**<br>**187 760** | |
| **Netto wins vir die jaar** | |

**11**

## 2.2 BEHEER VAN GRONDSTOF

2.2.1

| **Bereken die meter materiaal:** | **Interne kontrolestrategie** |
|---|---|
| **Vermis uit die stoorkamer** | |
| **Vermors in die fabriek** | |

| |
|---|
| 6 |

2.2.2

| **Bereken die totale koste van materiaal wat verlore en vermors is** | |
|---|---|
| **BEWERKINGS** | **ANTWOORD** |
| | |
| **Verduidelik hoe hierdie verlies wat in die state in VRAAG 2.1 genoem word, getoon moet word.** | |

| |
|---|
| 3 |

## 2.3 ROSEMARY SE SPEELGOEDFABRIEK

2.3.1

| **Verskaf 'n berekening om te bevestig dat die gelykbreekpunt vir die 2021 finansiële jaar korrek is.** |
|---|
| |

| |
|---|
| 3 |

**2.3.2** **Verduidelik waarom Rosemary met die produksievlakke, verkope en gelykbreekpunt tevrede is. Haal syfers aan.**

| |
|---|
| 4 |

**2.3.3** **Verduidelik aan Rosemary waarom die vaste koste per eenheid van R56,00 tot R45,71 verminder het.**

| |
|---|
| 2 |

**2.3.4** **Rosemary het doelbewuste besluite geneem rakende die veranderlike koste om die onderneming te verbeter.**

**Verduidelik die besluite wat sy oor hierdie koste kon geneem het en hoe dit 'n positiewe uitwerking op die onderneming kon gehad het. Haal syfers aan.**

| Koste | Kommentaar en positiewe uitwerking (met syfer) |
|---|---|
| **Direkte materiaalkoste** | |
| **Direkte arbeidskoste** | |
| **Verkoops- en verspreidingskoste** | |

| |
|---|
| 6 |

| TOTALE PUNTE |
|---|
| |
| 45 |

## VRAAG 3

**3.1 DEBITEURE-INVORDERINGSKEDULE**
**Bereken die bedrae aangedui deur (a)–(c)**

| | Krediet-verkope R | Desember 2021 R | Januarie 2022 R | Oninbare skulde |
|---|---|---|---|---|
| **Okt. 2021** | **308 000** | **67 760** | | **(a)** |
| **Nov. 2021** | **319 200** | **143 640** | **105 336** | |
| **Des. 2021** | **364 000** | **103 740** | **(b)** | |
| **Jan. 2022** | **352 800** | | **(c)** | |
| | | **315 140** | | |

| |
|---|
| 6 |

**3.2 Bereken die bedrae aangedui deur (a)–(c) op die Kontantbegroting wat in Inligting F verskaf is.**

| (a) Huurinkomste vir Desember 2021 | |
|---|---|
| **BEWERKINGS** | **ANTWOORD** |
| | |

| (b) Betaling aan krediteure in Januarie 2022 | |
|---|---|
| **BEWERKINGS** | **ANTWOORD** |
| | |

| (c) Betaling van skoonmaakdienste in Januarie 2022 | |
|---|---|
| **BEWERKINGS** | **ANTWOORD** |
| | |

| |
|---|
| 9 |

**3.3 Werkslading van werknemers: Verwys na inligting G**

| |
|---|
| **Verskaf TWEE punte wat Brian aan sy verkoopspersoneel kan verduidelik om sy plan te regverdig. Haal syfers aan.** |
| **Verduidelik waarom die herstelpersoneellede nie met hulle werklas tevrede is nie. Haal syfers aan.** |
| **Watter voorstelle kan jy aanbied om die probleem van die werklas van personeel op te los? Verskaf TWEE punte.** |

**4**

**3**

**4**

**3.4 Verkoopsneigings:**

| |
|---|
| **Lewer kommentaar op die kontant- en kredietverkoopsyfers vir November 2021. Verduidelik waarom Brian bekommerd is. Haal syfers aan.** |

**3**

**3.5 Lewer kommentaar op die beheer van brandstof vir die afleweringsvoertuig en die verbruiksgoedere wat vir herstelwerk gebruik is. Haal syfers aan.**

| UITGAWE | KOMMENTAAR (MET SYFERS) |
|---|---|
| **Brandstof vir afleweringsvoertuig** | |
| **Verbruiksgoedere vir herstelwerk** | |

| |
|---|
| |
| **6** |

| **TOTALE PUNTE** |
|---|
| |
| **35** |

## VRAAG 4

4.1.1

| Bereken: Waarde van die eindvoorraad op 28 Februarie 2021 | |
|---|---|
| **BEWERKINGS** | **ANTWOORD** |
| | |

7

4.1.2

| Bereken: Voorraadomsetsnelheid | |
|---|---|
| **BEWERKINGS** | **ANTWOORD** |
| | |

4

4.1.3

| Lewer kommentaar op die voorraadomsetsnelhede vir stewels en sandale en identifiseer die groot probleem met betrekking tot ELKE produk. | | |
|---|---|---|
| | **Kommentaar op voorraadomsetsnelheid (met syfers)** | **Identifiseer groot probleem** |
| **Stewels** | | |
| **Sandale** | | |

6

## 4.2 VASTE BATES

4.2.1 **Noem DRIE punte van goeie interne kontrole oor roerende vaste bates.**

| |
|---|
| 3 |

4.2.2 **Bereken: Kosprys van die grond en geboue op 31 Augustus 2020 aangekoop**

| BEWERKINGS | ANTWOORD |
|---|---|
| | |

| |
|---|
| 3 |

4.2.3 **Bereken: Waardevermindering op die voertuig vir die jaar geëindig 28 Februarie 2021**

| BEWERKINGS | ANTWOORD |
|---|---|
| | |

| |
|---|
| 2 |

**4.2.4**

| **Bereken: Verlies op die fotostaatmasjien wat op 30 November 2020 ingeruil is** | |
|---|---|
| **BEWERKINGS** | **ANTWOORD** |
| | |

6

| **Bereken: Waardevermindering op die nuwe fotostaatmasjien en op die oorblywende ou toerusting vir die jaar geëindig 28 Februarie 2021** | |
|---|---|
| **BEWERKINGS** | **ANTWOORD** |
| **Waardevermindering op die nuwe fotostaatmasjien:** | |
| **Waardevermindering op die oorblywende ou toerusting:** | |

2

5

**4.2.5**

**Die HUB voel dat die grond en geboue ten minste R10 000 000 werd is en wil die syfer in die Staat van Finansiële Posisie (Balansstaat) dienooreenkomstig aanpas. Verduidelik waarom die ouditeur NIE saamstem NIE.**

2

| **TOTALE PUNTE** |
|---|
| |
| **40** |

**TOTAAL: 150**

Kopiereg voorbehou

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

# NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

## GRAAD 12

## REKENINGKUNDE V2

## NOVEMBER 2021

## NASIENRIGLYNE

**PUNTE: 150**

**NASIENBEGINSELS:**

1. Strafpunte vir vreemde items is slegs van toepassing indien ‘n kandidaat nie punte op ‘n ander plek in die vraag vir daardie item verloor het nie (geen vreemde-item-strafpunte vir misplaaste items nie). Geen dubbelpenalisering toegepas nie.
2. Strafpunte vir plasing of swak aanbieding (bv. Besonderhede) is slegs van toepassing indien die kandidaat punte vir die bedrae vir daardie item verdien het.
3. Tensy ander vermeld ken volpunte toe vir korrekte antwoord. Indien die antwoord foutief is, merk die bewerkings.
4. Indien ‘n vooraansuiweringsyfer as ‘n finale syfer getoon word, ken die bewerkingspunt toe vir daardie syfer (nie die metodepunt vir die antwoord nie). Let wel: As syfers aangedui in memo vir komponente of bewerkings, dra hierdie nie die metode punt van die finale antwoord ook nie.
5. Tensy anders getoon, moet die positiewe of negatiewe effek van enige syfer in ag geneem word om die punt toe te ken. Indien geen + of – teken of hakie voorsien is nie, aanvaar dat die syfer positief is.
6. Waar aangedui word, ken deelpunte toe om die kwaliteit van antwoorde van kandidate te differensieer.
7. As die kandidaat meer as die verwagte aantal antwoorde gee, kontroleer all antwoorde en gee die voordeel aan die leerder. Strawwe kan toegepas word vir vreemde inskrywings as kandidate volpunte verdien vir die vraag (maks. -2 per vraag)
8. Hierdie memorandum is nie vir verspreiding in die publiek nie' omdat sekere items dalk verkeerd gehanteer is. Aanpassings is gemaak a.g.v. sekere vrae
9. Waar strafpunte toegepas word, kan die punte vir daardie afdeling van die vraag nie as 'n negatiewe syfer getoon word nie. Waar metodepunte toegeken word vir bewerking, moet die nasiener die redelikheid van die bewerking ondersoek voor die punt toegeken word.
10. Waar metodepunte toegeken word vir bewerking, moet die nasiener die redelikheid van die bewerking ondersoek voor die punt toegeken word.
11. Bewerking' beteken kontroleer bewerking. 'Een deel korrek' beteken bewerking en een deel korrek. Let wel: kontroleer bewerking moet +, -, x, ÷, wees of per memo.
12. In bewerkings, moet nie punte toeken nie vir bewerking as teller en noemer omgeruil is – hierdie is ook van toepassing op verhoudings.
13. Met die toekenning van metodepunte, maak seker dat kandidate nie volpunte kry vir enige vir enige item wat foutief is nie, ten minste gedeeltelik. Dui aan met 'n ☒.
14. Wees bedag daarop dat party kandidate geldige alternatiewe buite die memorandum verskaf. Neem kennis dat een kommentaar meer as een aspek kan aanspreek
15. Kodes: f = vreemde item; p = plasing/aanbieding.

**Hierdie nasienriglyne bestaan uit 12 bladsye.**

Kopiereg voorbehou

## VRAAG 1

**1.1 Verskaf TWEE dokumente wat Zig Zag Handelaars van potensiële debiteure sal nodig hê voordat hulle toegelaat sal word om rekeninge oop te maak.**

Enige twee ✓ ✓ aanvaar herkenbare afkortings

- ID dokument
- Salarisadviesstrokie / bewys van inkomste / bewys van registrasie (student)
- Bewys van adres(munisipale rekening/ van state) / huisadres
- Verwysing/ krediet geskiedenis / nie gelys by kredietbureu/ krediettelling / Inkomstebelasting Sertifikaat (IBS)
- Bankstate (3 maande)
- Kriminêle rekord (polisie klaringsrekord)

**2**

**1.2 Bereken: Korrekte eindsaldo van die Debiteurekontrolerekening op 30 September 2021. Dui veranderinge met 'n '+' vir 'n toename, '–' vir 'n afname of '0' vir geen verandering.**

| VOORLOPIGE SALDO | R228 000 |
|---|---|
| (i) | + 1 750 ✓ |
| (ii) | 0 |
| (iii) | (62 500 – 65 200 ) twee punte 2 700 ✓✓ |
| (iv) | + 7 000 ✓✓<br>+3 500 een punt + 3 500 een punte |
| (v) | + 5 200 ✓ |
| (vi) | (250 -700) twee punte - 450 ✓✓ |
| (vii) | 0 |
| | R238 800☑ een deel korrek: moet voorlopige totale insluit |

Aanvaar hakies vir – teken: indien geen teken aanvaar positief
-1 vreemde inskrywings (maks -2) sien ii en vii:;

**9**

**Bereken: Korrekte bedrae verskuldig deur debiteure**

| DEBITEUR | BEWERKINGS | ANTWOORD |
|---|---|---|
| **A Barnes** | (**13 500** + 1 750 ✓ – 450 ✓) | 14 800 ☑* |
| **C Davis** | (**25 000** + 3 500 ✓+ 3 500 ✓ )<br>of 7 000 twee punte | 32 000 ☑* |
| **E Foley** | (**18 300** – 2 500 ✓ – 7 850 ✓) | 7 950 ☑* |

Vooraf gedrukte saldo's word nie gereken as "een deel korrek" nie *een deel korrek

**9**

**1.3**

**Verduidelik DRIE verskillende probleme wat deur die debiteure-ouderdomsanalise uitgelig word. Verskaf in ELKE geval die naam van die debiteur en/of die syfer(s).**

| **PROBLEEM** ✓ ✓ ✓ | **NAAM VAN DEBITEUR EN/OF SYFERS** ✓ ✓ ✓<br>Aanvaar ' ander debiteure' as syfers voorsien word<br>Aanvaar naam van debiteur / syfers as nie ingesluit is by probleem |
|---|---|
| Hou nie by kredietterme nie / stadige betalers | • J Blom: (R20 000 > 30 dae<br>• O. Mach; R4 000 > 60 dae<br>• Ander debiteure: 42 864 > 60 dae<br>• 28% van debiteure hou nie by terme (66 864/ 238 800) |
| Oorskry kredietlimiete | • Z Phi :Oorskry kredietlimiet met R7 000; (limiet R22 000, saldo R29 000) |
| Swak/ oneffektiewe interne kontrole oor debiteure<br>(Laat debiteure wat oortree toe om op krediet te koop / oorskry limiete gestel) | • O.Mach: huidige aankope van R2 000 terwyl R4 000 van saldo > 90 dae<br>• J Blom: huidige aankope van R18 000 terwyl R20 000 van saldo > 60 dae<br>• Ander debiteure met huidige aankope van R55 244 terwyl R30 148 van saldo > 60 dae is en R 12 716 > 90 dae |

**6**

**1.4**

**Verskaf TWEE punte om die interne ouditeur se kommer te ondersteun dat Susan se posbeskrywing tot moontlike bedrog kan lei.**

Enige TWEE aparte of verskillende punte ✓✓ ✓✓ deelpunte vir onvolledige / onduidelike antwoorde

- Te veel verwante funksies deur een persoon gedoen / kan effektiwiteit benadeel / werk nie goed gedoen
- Gebrek aan toesig kan lei tot nalatigheid / oorrol van kontant / diefstal / geen magtiging vir terugsendendings / pas nie terugsendingsbeleid effektief toe nie
- Geen verdeling van pligte nie – in die versoeking om in bedrieglike transaksies betrokke te raak / manupileer verkope of terugsendings / skep vals dokumente/ swak bestuur / swak rekordhouding (voorraadkaarte / debiteure).
- Geen kontuïniteit van take nie / take mag dalk nie gedoen word nie/ agter raak as Susan met verlof/afwesig is
- Kontant kan maklik gesteel word – gebruik nie elektroniese betalings/ kredietkaarte/ EFO

**4**

| **TOTALE PUNTE** | **30** |
|---|---|

## VRAAG 2

### 2.1 PRUDY VERVAARDIGERS

### 2.1.1 PRODUKSIEKOSTE STAAT VIR DIE JAAR GEËINDIG 28 FEBRUARIE 2021

| | |
|---|---|
| **Direkte materiaalkoste** | **1 494 000** |
| Direkte arbeidskoste 647 400 x 100/78 of + 182 600 | 830 000✓☑ een deel korrek |
| **Primêre koste** DM + DA | 2 324 000☑ |
| Vooraansuiweringssyfer word nie gereken as "een deel korrek nie"<br>**Fabrieksbokoste** geen deelpunte op elk sub-syfer in bewerking<br>**520 280** – 22 400 ✓– 29 520 ✓✓ + 2 640 ✓✓ | 471 000☑ een deel korrek |
| **Koste van produksie van klaarprodukte** PK + FBK | 2 795 000☑ |

**10**

### VERKORTE STAAT VAN OMVATTENDE INKOMSTE (INKOMSTESTAAT) VIR DIE JAAR GEËINDIG 28 FEBRUARIE 2021

| | |
|---|---|
| **Verkope** | **4 433 600** |
| **Koste van verkope**<br>72 000 +2 795 000 (sien PKS (2.1.1)– 96 000<br>ken EEN metodepunt vir een deel korrek | (2 771 000)☑☑* |
| **Bruto wins** Verkope -KvV | 1 662 600☑ |
| Vooraansuiweringssyfer word nie gereken as "een deel korrek nie"<br>**Ander uitgawes** Ignoreer hakies | (462 000)☑* |
| **Verkoop en verspreidingskoste**<br>**224 960** + 19 680 ✓ – 2 640 ☑ sien FBK hierbo | 242 000☑* |
| **Administratiewe koste**<br>**187 760** + 22 400 ✓+ 9 840 ☑<br>98 400 x 10%i / as 50% van V en V koste | 220 000☑* |
| **Netto wins vir die jaar** BW – AU | 1 200 600☑ |

*een deel korrek

**11**

## 2.2 BEHEER VAN GRONDSTOWWE

### 2.2.1

| **Bereken die meter materiaal:** | **Interne kontrole strategie** ✓ ✓ <br> *moet nie" installeer kameras" aanvaar nie |
|---|---|
| **Vermis uit die stoorkamer** <br><br> 1 050 <br> (2 700 + 10 800 – 12 450) – 850 <br> = 200 meters ✓☑ <br> een deel korrek | • Fisiese voorraadopname / ewekansige voorraadopname / hou detail rekords/ kontroleer of monitor die beweging van die materiaal <br> • .Verdeling / omruil van dienste Stoorkamer bestuurder moet verantwoordelik gehou word <br> • Verbeter sekuriteit by ontvangs/ Versendingspunte / beperk toegang tot stoorkamer <br> • Stoorkamer personeel moet sluitkassies he (geen sakke in stoorkamer) |
| **Vermors in die fabriek** <br><br> 7 800 x 1,5meters <br> 12 450 – 11 700 = 750 m ✓☑ <br> een deel korrek <br><br> **OF** 12 450 / 1,5m <br> 8 300 – 7 800 <br> 500 x 1,5 m | • Verbeter opleiding <br> • Gebruik snypatrone / tegnologie <br> • Verbeter toesig <br> • Gebruik goeie kwaliteit materiaal <br> • Effektiewe gebruik van "off-cuts" <br> • Aansporings om vermorsing te verminder <br> • Koop beter kwaliteit materiaal <br> • Gereelde diens van masjiene |

6

### 2.2.2

| **Die totale koste van verlore en vermorsde materiaal** | |
|---|---|
| **BEWERKINGS** | **ANTWOORD** |
| 200 + 750 sien 2.2.1 <br> 950m x R120 **OF** 200 x 120 R24 000 + 750 x 120 R90 000 | R114 000☑☑ <br> As bedrae bereken in 2.2.1 x R120 twee of niks |

**Verduidelik hoe die verlies in die state genoem in VRAAG 2.2.1 op die vorige bladsy getoon moet word.**

Enige geldige antwoord, bv. ✓

- Toon die syfer as 'n <u>uitgawe item</u> (in die Inkomstestaat)
- Voorbeelde van moontlike uitgawe items:

Bv. Verlies agv diefstal / administratiewe koste / verkoops- en verspreidingskoste
Verhoogde direkte materiaalkoste/ pas fabrieksbokoste aan / koste van verkope

3

## 2.3 ROSEMARY SE SPEELGOEDFABRIEK

### 2.3.1

**Verskaf 'n berekening om te bevestig dat die gelykbreekpunt vir die 2021 finansiële jaar korrek is.**

$$\frac{224\,000 ✓}{255 ✓ - 192 ✓} = 3\,556 \text{ eenhede}$$

63 twee punte

Noemer en teller moet as sulks nagesien word

**OF**

| Verkope by GBP (255 x 3555,55) | | Totale VK | | VerK by GBP (192 x 3 555,55) | |
|---|---|---|---|---|---|
| 906 665 | – | 224 000 | – | 682 665 | = 0 |
| een punt | | een punt | | een punt | |

3

**2.3.2**

**Verduidelik waarom Rosemary met die produksievlakke, verkope en gelykbreekpunt tevrede is. Haal syfers aan.**

Geldige vergelyking ✓✓ syfers ✓✓ deelpunte vir onvolledige / gedeeltelike / onduidelike antwoorde
Moet Produksie (en verkope) en GBP noem vir vier punte

- Produseer en verkoop 1 344 eenhede meer as GBP (4 900 – 3 556) / maak 'n wins op 1 344 eenhede
- Maak 'n wins (sluit verkope en koste van verkope in) op 1 344 eenhede (4 900 – 3 556) in 2021 in vergelyking tot 500 eenhede (4 000 – 3 500) in 2020 / wins op 'n addisionele 844 eenhede (168,8%)
- Wins (sluit verkope en produksie in)) was R84 672 (1 344 x R63) in 2021 en R32 000 (500 x R64) in 2020; 'n toename van R52 763 (164,8%)
- Verkope / produksie verhoog met 900 eenh. (4 900 – 4 000) / met 22,5% terwyl GBP verhoog met slegs 56 (3 556 – 3 500) /met 1,6%.– goeie beheer oor uitgawes.

**TWEE- punt opsie**: (slegs EEN van: (maks 2 punte)

- Inkomste op verkope verhoog van R960 000 tot R1 249 500 (R289 500 / 30,2%)
- Vergelyking van slegs eenhede geproduseer (4 900 – 4 000) / 900
- Vergelyking van slegs GBP (3 556 – 3 500) / met 56

**4**

**2.3.3**

**Verduidelik aan Rosemary waarom die vaste koste per eenheid van R56,00 tot R45,71 verminder het.**

EEN punt wat ekonomieë van skaal noem of verduidelik ✓✓ twee punte of niks

- <u>Ekonomieë van skaal</u> – verhoogde produksie (met 900 eenhede) veroorsaak 'n afname in vaste koste per eenheid, agv vaste koste wat redelik konstant bly/ nie geraak deur vlak van produksie nie
- Verhoogde produksie met 900 eenhede), het veroorsaak dat vaste koste per eenheid daal.
- Die gemid. vaste koste p.e.sal verminder as eenhede geproduseer verhoog/ totale vaste koste (konstant) word gedeel met n groter getal eenhede

**2**

**2.3.4**

**Rosemary het doelbewuste besluite geneem rakende die veranderlike koste om die onderneming te verbeter. Verduidelik die besluite wat sy oor hierdie kostes kon geneem het en hoe dit 'n positiewe uitwerking op die onderneming kon gehad het. Haal syfers aan.**

| Koste | Kommentaar en positiewe uitwerking (met syfers)<br>Eenheidskoste moet vergelyk word (nie totale koste van die items nie) |
|---|---|
| **Direkte materiaalkoste**<br>Kommentaar (met syfer) ✓<br>Positiewe effek✓ | Verhoog van R80 tot R100per eenheid/ met R20 / 25%<br>• Verbeter kwaliteit van die tediebere; regverdig prys verhoging<br>• Beter kwaliteit – tevrede klante- minderr terugsendings- verbeter verkope – hoër winste |
| **Direkte arbeidskoste**<br>Kommentaar (met syfer) ✓<br>Positiewe effek✓ | Verminder van R72 tot R56 per eenheid / met R16 / 22,2%<br>• Verbeter die doeltreffendheid deur opleiding<br>• Beter toesighouding van gewone tyd doelwitte / meer beheer oor oortyd<br>• Skuif van fisiese arbeid na masjinerie |
| **Verkoops- en verspreidings-koste**<br>Kommentaar(met syfer) ✓<br>Positiewe effek✓ | Verhoog van R24 tot R36 per eenheid / R12 / 50%<br>• Meer advertensie verhoog verkope<br>• Aflewering na 'n wyer gebied/ bied gratis aflewering<br>• Kommissie om verkooppersoneel te motiveer |

**6**

| **TOTALE PUNTE** | **45** |
|---|---|

## VRAAG 3

### 3.1 DEBITEURE-INVORDERINGSKEDULE
**Bereken die bedrae aangedui deur (a)–(c)**

| | Krediet-verkope R | Desember 2021 R | Januarie 2022 R | Oninbare skulde |
|---|---|---|---|---|
| **Okt. 2021** | **308 000** | **67 760** | | **(a)** 13 860✓✓ |
| **Nov. 2021** | **319 200** | **143 640** | **70 224** | |
| **Des. 2021** | **364 000** | **103 740** | **(b)** 245 700 ✓✓ | |
| **Jan. 2022** | **352 800** | | **(c)** 150 822✓✓ | |
| | | **315 140** | | |

**6**

### 3.2 Bereken die bedrae aangedui deur (a)–(c) op die Kontantbegroting.

**(a) Huurinkomste vir Desember 2021**

| BEWERKINGS | ANTWOORD |
|---|---|
| 20 056 x 100/109 of 20 056 – 1656 | 18 400<br>✓☑<br>een deel korrek |

**(b) Betaling aan krediteure in Januarie 2022**

| BEWERKINGS | ANTWOORD |
|---|---|
| 456 000 ✓ x 80% ✓<br><br>**OF** 456 000 – 91 200 (20% of 456 000)<br>een punt een punt | 364 800<br>☑<br>een deel korrek |

**(c) Betaling van skoonmaakdienste in Januarie 2022**

| BEWERKINGS | ANTWOORD |
|---|---|
| 15 510✓ x 100/165 ✓ x 105/100 ✓<br><br>een punt een punt<br>**OF** 15 510 x 105 / 165<br>een punt as teller | 9 870<br>☑<br>een deel korrek<br><br>Aanvaar:<br>9 400 as 'n final antw: drie punte;<br>9 400 + 470; vier punte<br>9 400 + enige ander antw:: slegs drie punte |

**9**

## 3.3 Werkslading van werknemers:

**Verskaf TWEE punte wat Brian aan sy verkoopspersoneel kan verduidelik om sy plan te regverdig. Haal syfers aan.**

Wees bedag op alternatiewe maniere om statistieke uit te druk

TWEE punte (met syfers) ✓✓ ✓✓ deelpunte vir onvolledige/gedeeltelike / onduidelike antwoorde

- Hy het begroot vir 230 klante; slegs 175 was geboekstaaf / 55 minder (23,9%)/76 %
- Verkope is minder as verwag (798 000 – 707 000), met R91 000 / 11,4%
- Salarisse is gestel op 'n basiese tarief van R16 400 per werker (dit kos die onderneming geld as begrote verkope nie bereik word nie)

**Aanvaar 5 werkers (insluitend drywer)**

- Daar is verwag dat elke werker 46 klante moes hanteer (230/5); maar die werklik is 'n gemiddeld van 35 klante (175/5) / 11 minder /23,9%
- Aflegging van een persoon sal nie die verwagte werkslading van die oorblywende 4 personeel beïnvloed nie : projekteer 'n gemiddeld van 44 (175/4) klante) (verwagte 46)

**Aanvaar 4 werkers (uitsluitend drywer)**

- Elke werker word verwag om 58 (230/4) te hanteer maar die werklik is 44 (175/4) / 14 minder / 24%
- As een ontslaan word sal die gemiddeld aantal klante per werker 58 (175/3) wees; dieselfde as verwag 58 (230/4)

**4**

**Verduidelik waarom die herstelpersoneellede nie met hulle werklas tevrede is nie. Haal syfers aan.** Wees bedag op alternatiewe maniere om statistieke uit te druk

EEN punt✓ syfers✓✓

- Hulle is oorwerk. Klante ( van 70 verwag tot 136 werklik) 66 meer as verwag / 94% meer / 194%. Klante verkies om goedere te herstel eerder as om nuwes te koop
- Daar word verwag dat hulle 35 klante per werker sal sien maar het 68 klante gesien ('n gemiddeld van 33 meer per werker)
- Fooi inkomste is R34 000 meer as verwag (66 000 – 32 0000/ (106%)
- Lone is vasgestel op 'n basiese koers van R5 500 per werker – nie geraak deur werkslading / kommissie, en is R 10 900 ninder as 'n verkooppersoon

**3**

**Watter voorstelle kan jy aanbied om die probleem van die werklas van personeel op te los? Verskaf TWEE punte.**

TWEE punte✓✓ ✓✓ deelpunte vir onvolledige/gedeeltelike/onduidelike antwoorde

- Lei die verkoopspersoneel op om herstelwerk te kan doen.
- Stel aansporingsbonusse voor / oortydbetaling.
- Onderhandel 'n beter loonpakket / kommissie
- Lei personeel op om in ander departemente te werk / rotasie
- Stel tydelike personeel aan / los werkers/ neem meer werkers indiens

**4**

## 3.4 Verkoopsneigings:

**Lewer kommentaar op die kontant- en kredietverkoopsyfers vir November 2021. Verduidelik waarom Brian bekommerd is. Haal syfers aan.**

Kommentaar op beide kontantverk. ✓ **en** kredietverk. ✓ ( vegelyk begrote en werklike syfers)✓
Kommentaar op slegs kontantverkope (vergelyk begrote en werklike syfers) een punt
Kommentaar op slegs kredietverkope (vergelyk begrote en werklike syfers) een punt

**Verwagte antwoorde vir 3 punte:**

- Kontantverkope is laer as verwag met R336 800 / 70,3% (478 800$ -142 000) terwyl kredietverkope is meer as verwag met R245 800 / 77% / (565 000 – 319 200$)
- Kontantverkope is nou slegs 20% van totale verkope (142 000/707 000); verwag 60% terwyl kred.verkope nou 80% van tot. verkope is (565 000 – 319 200$) verwag 40%

**3**

**3.5 Lewer kommentaar op die beheer van brandstof vir die afleweringsvoertuig en die verbruiksgoedere wat vir herstelwerk gebruik is. Haal syfers aan.**

| **UITGAWE** | **KOMMENTAAR (met syfers)**<br>Verduideliking ✓ ✓<br>Syfers: moet begrote met werklike % vergelyk ✓✓ ✓✓<br>Ken EEN punt vir relevante totale bedrae gebruik vir ELKE uitgawe |
|---|---|
| **Brandstof vir aflewerings voertuig** | Brandstofuitgawe is nie goed beheer nie, as aanvaar word dat alle klante aflewering vereis / neem inflasie in ag / vermorsing<br>• Begroot teen 2,6% van verkope (20 800/ 798 000); werklik was 2,8% van werklike verkope (19 900/707 000)<br>• Totale verkope is minder as begroot met 11,4%/ met R91 000 brandstof is minder as begroot met 4,3% / met R900 |
| **Verbruiksgoedere vir herstelwerk** | Effektiewe kontrole oor verbruikbare goedere / goed gekontroleeer / dui aan op minimum vermorsing<br>• Begroot tot spandeer 25% van fooi inkomste (80 000/32 000; werklik is 18,3% (12 100/66 000)<br>• Fooi inkomste meer as begroot met 106% / met R34 000 Verbruiksgoedere is slegs 51,3 % meer as die begrote bedrag / met R4 100 |

| |
|---|
| |
| **6** |

| **TOTALE PUNTE** | **35** |
|---|---|

## VRAAG 4

**4.1.1**

| **Bereken: Waarde van die eindvoorraad op 28 Februarie 2021** | |
|---|---|
| **BEWERKINGS** | **ANTWOORD** |
| 2 346 040 vier punte<br>2 182 700 twee punte<br>60 x 900 2 490 x 25<br>101 090✓ + 2 236 700✓– 54 000✓+ 62 250 ✓ x 420<br>2 636✓☑ een deel korrek<br>206 + 2 490 – 60<br><br>Noemer en teller moet as sulks nagesien word<br><br>**OF**: R890 ses punte x 420 | R373 800☑<br>Een deel korrek<br>Moet x 420 wees |

**7**

**4.1.2**

| **Bereken: Voorraadomsetsnelheid** | |
|---|---|
| **BEWERKINGS** | **ANTWOORD** |
| Eenhede gebruik:<br><br>2 216 ✓<br>½✓(206 +420)✓<br>313 twee punte | 7,1 keer☑<br>een deel korrek<br>aanvaar 7 keer |
| Gebruik bedrae:<br><br>1 972 240 een metode punt<br>2 346 040 – 373 800 sien 4.1.1<br>½ (101 090 + 373 800 sien 4.1.1)<br>een punt een m punt<br>237 445 metode twee punte<br>Noemer en teller moet as sulks nagesien word | = 8,3 keer☑<br>Een deel korrek<br>Aanvaar 8 keer |

**4**

**4.1.3**

**Lewer kommentaar op die voorraadomsetsnelhede vir stewels en sandale en identifiseer die groot probleem met betrekking tot ELKE produk.**

| | **KOMMENTAAR OP VOORRAADOMSETSNELHEID (MET SYFERS)**<br>Kommentaar ✓ ✓ Syfers ✓ ✓ | **IDENTIFISEER GROOT PROBLEEM**<br>Verduideliking van probleem✓ ✓<br>Syfers is nie nodig nie; mag die kwaliteit van die antwoord versterk |
|---|---|---|
| **Stewels** | • Voorraadomset. van 2 (gemiddeld elke 6 maande); ervaar stadige verkope / genereer goeie bruto wins R1 122 300)<br>• Winsopslag van 80% mag te hoog wees / duur vir klante- (eksklusiewe klante) | Te veel voorraad op hande (62% van totale slotvoorraad); geld is opgesluit in vorraad (R708 400) sal ‘n impak he op likiditeit / ook ‘n sekuriteitsrisiko / diefstal/ kan oortollige raak |
| **Sandale** | • Omsetsnelheid is 76 (elke 5 dae)<br>• Lae winsopslag van 33,3% maak dit baie bekostigbaar / in aanvraag; sandale is ‘n goeie verkoper | Onderneming hou nie by bestellings(3 600 nie gelewer (15 000 – 11 400) / Verlies van inkomste van R1 728 000 (kan n negatiewe impak op likiditeit maak). |

**6**

## 4.2 VASTE BATES

**4.2.1 Noem DRIE punte van goeie interne kontrole oor roerende vaste bates.**

Enige DRIE geldige punte ✓ ✓ ✓

Aanvaar kort <u>spesifieke</u> stellings; moet nie algemene stellings aanvaar nie bv "goeie bestuur " of "verdeling van pligte"

- Handhaaf 'n opgedateerde vaste bateregister / waardevermindering / drawaarde / toestand
- Gereelde fisiese inspeksie / tel die items/ identifikasie tekens ( strepieskode)
- Diens- en onderhoudsplanne, en sien toe dat dit gereeld plaasvind
- Versekeringsplan om verliese te dek / skade / ongelukke
- Hou 'n logboek aan en teken die km aan/ installeeer opsporingsstelsel
- Teken drywers / gebruikers in 'n register aan / magtiging vir gebruik / teken tyd in en uit aan.
- Slegs opgeleide personeel mag tegniese toerusting gebruik.
- Kameras om gebruik van tourusting te monitor
- Beveilig stoorplek / gesluit motorhuis / alarmstelsel op perseel

3

**4.2.2 Bereken: Kosprys van die grond en geboue aangekoop op 31 Augustus 2020**

| BEWERKINGS | ANTWOORD |
|---|---|
| 6 250 000 – 5 500 000<br>R750 000 ✓ – 60 000 ✓ | R690 000 ✓ |

3

**4.2.3 Bereken: Waardevermindering op voertuie vir die jaar geëindig 28 Februarie 2021**

| BEWERKINGS | ANTWOORD |
|---|---|
| R480 000 x 25% = R120 000 maar drawaarde is R30 000<br>Maksimum toegelaat: R30 000 | R 30 000 - R1<br><br>R29 999<br>✓✓ |

2

**4.2.4**

| **Bereken: Verlies op die fotostaatmasjien wat op 30 November 2020 ingeruil is** | |
|---|---|
| **BEWERKINGS** | **ANTWOORD** |
| 224 000 twee punte (30% x 224 000 x 9/12) twee punte<br>320 000✓ – (96 000✓ + 50 400✓☑) – 88 000✓<br>146 400 drie punte<br>173 600 vier punte<br>**OF**<br>Bateverkope: Toerusting 320 000 een punt \| (96 000 + 50400) Opgeh wv 146 400 drie punt; Kred Kontr 88 000 een punt; Verlies met verk 85 600 met. punt<br>Wees bedag op ander geldige alternatiewe aanbiedings vir berekeninge | 85 600☑<br>Een deel korrek |

| Bateverkope | | | |
|---|---|---|---|
| Toerusting | 320 000 een punt | Opgeh wv (96 000 + 50400) | 146 400 drie punt |
| | | Kred Kontr | 88 000 een punt |
| | | Verlies met verk | 85 600 met. punt |

**6**

| **Bereken: Waardevermindering op die nuwe fotostaatmasjien en op die oorblywende ou toerusting vir die jaar geëindig 28 Februarie 2021** | |
|---|---|
| **BEWERKINGS** | **ANTWOORD** |
| **Waardevermindering op die nuwe fotostaatmasjien:**<br>30% x R410 000 x 3/12<br>Aanvaar alternatiewe uitdrukkings bv 0,3; 30/100; 1/4 ; 25%; 0,25 vir een deelpunt | R30 750✓☑<br>Een deel korrek |
| **Waardevermindering op oorblywende ou toerusting:**<br>Kies en sien EEN opsie konsekwent na<br>**OPSIE 1:** * 30% is nie "een deel korrek"<br>(2 100 000 – 320 000) = 1 780 000 ✓☑ een deel korrek<br>(1 440 000 – 96 000) = (1 344 000) ✓☑ een deel korrek<br>2 100 000 -1 440 000 – 224 000 436 000 vier punte x 30%*<br>**OPSIE 2:** * 30% is nie "een deel korrek"<br>(2 100 000 – 1 440 000) x 30% = 198 000 een punt + een m.punt<br>(320 000 – 96 000) x 30% = (67 200) een punt + een m.punt<br>**OPSIE 3:** * 30% is nie "een deel korrek"<br>(2 100 000 – 1 440 000) x 30% = 198 000 een punt + een m.punt<br>[320 000 – (146 400 – 50 400)] x 30% = (67 200) een punt + een m.punt | R130 800☑<br>Een deel korrek<br>As x 30% |

**2**

**5**

**4.2.5** **Die HUB voel dat die grond en geboue ten minste R10 000 000 werd is en wil die syfer in die Staat van Finansiële Posisie (Balansstaat) dienooreenkomstig aanpas. Verduidelik waarom die ouditeur NIE saamstem NIE.**

Enige geldige rede ✓✓ deelpunte vir onvolledige/gedeeltelike/onduidelike antwoorde

- Historiese kostebeginsel: moet teen die oorspronklike kosprys aangetoon word. Omsigtigheid: om konserwatief te wees met die toon van bates in finansiële state
- Wins kan realiseer met verkope
- Oneties om syfers te manipuleer in die finansiële state / opgeblaaste waarde
- HUB se mening is nie gebaseer op duidelike bewyse nie: benodig evaluering/ waardeerder

**2**

| **TOTALE PUNTE** | **40** |
|---|---|

**TOTAAL: 150**

Kopiereg voorbehou